

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 5 Φεβρουαρίου 2014, με την εξής σύνθεση : Ιωάννης Καραβοκύρης, Πρόεδρος, Νικόλαος Αγγελάρας, Φλωρεντία Καλδή, Ιωάννης Σαρμάς, Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Σωτηρία Ντούνη, Ευφροσύνη Κραμποβίτη, Γαρυφαλλιά Καλαμπαλίκη και Ευάγγελος Νταής, Αντιπρόεδροι, Χρυσούλα Καραμαδούκη, Μαρία Βλαχάκη, Γεώργιος Βοΐλης, Γεωργία Μαραγκού, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Μαρία Αθανασοπούλου, Ασημίνα Σαντοριναίου, Ελένη Λυκεσά, Ευαγγελία - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Κωνσταντίνα Ζώη, Δημήτριος Πέππας, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα, Αργυρώ Λεβέντη, Χριστίνα Ρασσιά, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Αγγελική Μαυρουδή, Βασιλική Σοφianού, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δέσποινα Τζούμα, Δημήτριος Τσακανίκας, και Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Σύμβουλοι. Γραμματέας η Ιωάννα Αντωνογιαννάκη.

Διονύσιος Λασκαράτος, Γενικός Επίτροπος Επικρατείας.

Για να δικάσει την από 11 Μαρτίου 2013 (Α.Β.Δ. .../14.3.2013 Π Τμήματος και Α.Β.Δ. .../3.12.2013 Ολ. Ελ. Συν.) έφεση:

του Ν. Κ. του ..., κατοίκου ... (οδός ... ..., Τ.Κ. 161 21), ο οποίος παρέστη δια του πληρεξουσίου του δικηγόρου Ελευθέριου Τάγαρη (ΑΜ/ΔΣΑ 22266).

Κ α τ ά του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπεί ο Υπουργός Οικονομικών, ο οποίος παρέστη με τον Νικόλαο Καραγιώργη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Με την ένδικη έφεση ο εκκαλών επιδιώκει την ακύρωση της .../12.12.2012 πράξης του Διευθυντή της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων και Συντάξεων υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. και Ειδικών Κατηγοριών.

Η έφεση αυτή εισάγεται για εκδίκαση ενώπιον της Ολομέλειας του Δικαστηρίου τούτου ύστερα από την ΦΠΔ/.../27.11.2013 πράξη της Επιτροπής του άρθρου 108Α του π.δ. 1225/1981.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο του εκκαλούντος, που ζήτησε να γίνει δεκτή η έφεση.

Τον αντιπρόσωπο του Υπουργού Οικονομικών, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της έφεσης.

Τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος διατύπωσε τη γνώμη ότι δεν είναι νόμιμη η προσβαλλόμενη πράξη

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου με παρόντες τους δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τον Πρόεδρο Ιωάννη Καραβοκύρη και τους Αντιπροέδρους Ευφροσύνη Κραμποβίτη και Ευάγγελο Νταή που αποχώρησαν από την υπηρεσία λόγω ορίου ηλικίας, πλην όμως εγκύτως λαμβάνεται η απόφαση του Δικαστηρίου κατά την παρούσα διάσκεψη κατά την ομόφωνη

γνώμη των Δικαστών χωρίς την παρουσία τους, σύμφωνα με τα άρθρα 11 παρ. 2 του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981. Η Αντιπρόεδρος Σωτηρία Ντούνη απουσίασε λόγω κωλύματος, καθώς και η Σύμβουλος Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου που αποχώρησε από τη διάσκεψη, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 1968/1991.

Άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου Ασημίνας Σαντοριναίου και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά το νόμο

1. Η ένδικη έφεση παραδεκτώς εισάγεται ενώπιον της Ολομέλειας του Δικαστηρίου τούτου, ύστερα από την ΦΠΔ/.../27.11.2013 πράξη της Επιτροπής του άρθρου 108Α «Πρότυπη δίκη – προδικαστικό ερώτημα» του π.δ. 1225/1981, με την οποία έγινε δεκτό το σχετικό αίτημα του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, καθόσον με αυτή «τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος της αναπροσαρμογής (μείωσης) των συντάξεων, βάσει των διατάξεων των ν. 4093/2012 και 4151/2013, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του π.δ. 169/2007, αναδρομικά από 1.8.2012, το οποίο έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων».

Με την έφεση αυτή, για την άσκηση της οποίας έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (βλ. το ..., σειράς Α', ειδικό έντυπο γραμματίο του Δημοσίου), ο εκκαλών, ήδη πολιτικός συνταξιούχος και πρώην αναπληρωτής καθηγητής Α.Ε.Ι. πλήρους απασχόλησης, επιδιώκει παραδεκτώς την ακύρωση της .../12.12.2012 πράξης του Διευθυντή της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων και Συντάξεων υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. και

Ειδικών Κατηγοριών, με την οποία αναπροσαρμόστηκε (μειώθηκε) η σύνταξή του, προβάλλοντας ότι η έκδοση αυτής ερείδεται σε διατάξεις του μισθολογικού νόμου 4093/ 2012, οι οποίες είναι αντίθετες προς τα άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 5, 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α..

2. Α. Στο άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος ορίζεται ότι: «οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους», στο δε άρθρο 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος ορίζεται ότι: «1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. ... Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας. 2. ... 3. ... 4. Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης». Περαιτέρω, στο άρθρο 79 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι: «Η Βουλή κατά την τακτική ετήσια συνοδό της ψηφίζει τον προϋπολογισμό των εσόδων και εξόδων του Κράτους για το επόμενο έτος ...» και στο άρθρο 106 παρ. 1 αυτού ορίζεται ότι: «Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας ...».

B. Από το συνδυασμό των ανωτέρω συνταγματικών διατάξεων συνάγεται ότι σε περιπτώσεις παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, ο κοινός νομοθέτης δύναται να θεσπίσει μέτρα περιστολής των δημοσίων δαπανών που συνεπάγονται σοβαρή οικονομική επιβάρυνση μεγάλων κατηγοριών του πληθυσμού και, ιδίως, όσων λαμβάνουν μισθό ή σύνταξη από το δημόσιο ταμείο λόγω της άμεσης εφαρμογής και αποτελεσματικότητας των επιβαλλόμενων σε βάρος τους μέτρων για τον περιορισμό του δημοσίου ελλείμματος. Η δυνατότητα, όμως, αυτή δεν μπορεί να είναι απεριόριστη αλλά έχει ως όριο τις αρχές της αναλογικότητας, της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών και του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, οι οποίες επιτάσσουν το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής να κατανέμεται μεταξύ όλων των κατηγοριών απασχολουμένων τόσο στο δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα, όπως, επίσης, και των ασκούντων ελευθέριο επάγγελμα, δεδομένου, μάλιστα, ότι η βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών είναι προς όφελος όλων. Και τούτο διότι, ενόψει και της καθιερούμενης στο άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος αξίωσης του κράτους να εκπληρώνουν όλοι οι πολίτες το χρέος της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης, δεν είναι επιτρεπτό η επιβάρυνση από τα μέτρα που λαμβάνονται προς αντιμετώπιση της δυσμενούς και παρατεταμένης οικονομικής συγκυρίας να κατανέμεται πάντοτε σε συγκεκριμένες κατηγορίες πολιτών, όπως είναι οι μισθοδοτούμενοι από το Δημόσιο, οι οποίοι, κατά κανόνα είναι συνεπείς προς τις φορολογικές υποχρεώσεις τους, ώστε η σωρευτική επιβάρυνση αυτών να είναι ιδιαίτερα μεγάλη και να είναι πλέον εμφανής η υπέρβαση των ορίων της αναλογικότητας και της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών, αντί της

προώθησης διαρθρωτικών μέτρων ή της είσπραξης των φορολογικών εσόδων από τη μη εφαρμογή των οποίων ευνοούνται, κυρίως, άλλες κατηγορίες πολιτών, από την ασυνέπεια των οποίων κυρίως στο πεδίο της εκπλήρωσης των φορολογικών τους υποχρεώσεων προκαλείται σε μεγάλο βαθμό η δυσμενής οικονομική συγκυρία.

3. Ο νομοθέτης αναγνωρίζοντας διαχρονικά για ορισμένες κατηγορίες υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου, όπως είναι οι δικαστικοί λειτουργοί, τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. και Ε.Π. των Τ.Ε.Ι., οι γιατροί του Ε.Σ.Υ. και οι στρατιωτικοί, την ειδική φύση των καθηκόντων τους και την αποστολή τους, τις αυξημένες υπηρεσιακές υποχρεώσεις τους, τις ιδιαίτερες συνθήκες εργασίας τους, αλλά και τις απαγορεύσεις και περιορισμούς των ατομικών τους δικαιωμάτων που επιβάλλονται σε κάποιες από τις κατηγορίες αυτές (όπως στους δικαστικούς λειτουργούς και τους στρατιωτικούς) βάσει συνταγματικής τάξης διατάξεων, τους εξαίρεσε από την υπαγωγή τους στο ενιαίο μισθολόγιο των δημοσίων υπαλλήλων, καθιερώνοντας γι' αυτούς ειδικά μισθολόγια, μισθολόγια δηλαδή ευνοϊκότερα από το ενιαίο αυτό μισθολόγιο και διαφορετικά για κάθε μία από τις κατηγορίες αυτές υπαλλήλων, λειτουργών και στρατιωτικών. Ο ειδικότερος δε σκοπός θέσπισης κάθε ειδικού μισθολογίου, ανεξαρτήτως της ρητής (δικαστικοί λειτουργοί άρθρα 22, 87 παρ. 2 και 88 παρ. 2 Σ) ή έμμεσης (καθηγητές Α.Ε.Ι. άρθρο 16 Σ) με συνταγματικού επιπέδου διατάξεις προστασίας του επιβάλλει, όπως ο νομοθέτης με τις επιμέρους μισθολογικές ρυθμίσεις του όχι μόνο να διατηρεί μία εύλογη ποσοτική διαφορά έναντι του ενιαίου μισθολογίου των δημοσίων υπαλλήλων αλλά και η διαφορά

αυτή να είναι τέτοια ώστε να αντικρύζει την ιδιαιτερότητα της υπηρεσιακής κατάστασης, την αποστολή και τα καθήκοντα κάθε κατηγορίας λειτουργών ή υπαλλήλων που εμπίπτει σε ειδικό μισθολόγιο.

4. Α. Ειδικά όσον αφορά τα μέλη του Διδακτικού και Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.), ιδιαίτερες μισθολογικού χαρακτήρα ρυθμίσεις περιελήφθησαν αρχικώς στις διατάξεις του άρθρου 17 περ. 7 του ν. 1268/1982 (Α' 87), στο οποίο οριζόταν ότι: «Ο βασικός μισθός του Καθηγητή είναι ο κάθε φορά οριζόμενος με μισθολογικές διατάξεις. Ο βασικός μισθός του Αναπληρωτή Καθηγητή είναι το 85%, του Επίκουρου Καθηγητή το 70% και του Λέκτορα το 60% του βασικού μισθού του Καθηγητή αντίστοιχα», στη συνέχεια στο ν. 1517/1985 (Α' 25) με τον οποίο αναδιαρθρώθηκε το μισθολόγιο του διδακτικού προσωπικού των Α.Ε.Ι. και προβλέφθηκε η καταβολή, πλην του βασικού μισθού, προσαύξησης λόγω χρόνου προϋπηρεσίας, μηνιαίας αποζημίωσης για την αντιμετώπιση των δαπανών, στις οποίες υποβάλλονται λόγω των ειδικών συνθηκών άσκησης του επαγγέλματός τους, μηνιαίου επιδόματος ερευνητικών προγραμμάτων, μηνιαίου επιδόματος οικογενειακών βαρών, επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και άδειας, επιδομάτων ανθυγιεινής και επικίνδυνης εργασίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 14 του ν. 1505/1984 και Αυτόματης Τιμαριθμικής Αναπροσαρμογής (Α.Τ.Α.), σύμφωνα με το ποσοστό μεταβολής του δείκτη τιμών καταναλωτή, ενώ, με το άρθρο 7 παρ. 2 εδ. α' και γ' του ν. 1966/1991 (Α' 147) προβλέφθηκε ότι στα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. της παραγράφου 1 του άρθρου 13 του ν. 1268/1982 χορηγείται μηνιαίο επίδομα μεταπτυχιακών

σπουδών σε ποσοστό 20% επί του βασικού μισθού του Αναπληρωτή Καθηγητή. Με τις διατάξεις δε του άρθρου 8 (παρ. 2) του ν. 2083/1992 (Α' 159) ορίστηκε ότι τα μέλη Δ.Ε.Π. όλων των Α.Ε.Ι. πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης λαμβάνουν αποδοχές αυξημένες κατά 35% έναντι των αντίστοιχων πάσης φύσεως αποδοχών των μελών Δ.Ε.Π. με πλήρη απασχόληση και με το άρθρο δεύτερο παρ. 1 του ν. 2216/1994 (Α' 83) ορίστηκε ότι η αύξηση αυτή καταβάλλεται αναδρομικά από 1-1-1994 στα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. τα οποία δεν κατέχουν άλλη θέση, ούτε απασχολούνται στον ευρύτερο δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα, μόνιμα ή πρόσκαιρα με οποιαδήποτε έννομη σχέση και γενικώς, εκτός των αποδοχών της θέσης τους, δεν αποκερδαίνουν άλλα εισοδήματα κατά οποιονδήποτε τρόπο είτε με παροχή εργασίας ή υπηρεσιών είτε από ελευθέριο επάγγελμα ή άλλο επιτήδευμα, ενώ με το άρθρο 5 παρ. 5 του ν. 2303/1995 (Α' 80) ορίστηκε ότι η ως άνω αύξηση χορηγείται ως ξεχωριστή παροχή και σε καμία περίπτωση δεν προσαυξάνει το βασικό μισθό, την Α.Τ.Α. και τα λοιπά δραχμικά επιδόματα, επί των οποίων και μόνο υπολογίζεται. Όπως κρίθηκε δε, η ανωτέρω αύξηση παρασχέθηκε ως κίνητρο για την απερίσπαστη απασχόληση των μελών Δ.Ε.Π. στο διδακτικό και ερευνητικό τους έργο στο χώρο των Α.Ε.Ι. (πρβλ. ΣτΕ 2669/2009 σκ. 4, 2254/2000 7μ. σκ. 4), αποβλέπει δε στην εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος, παρέχοντας στα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., που ήδη υπηρετούν, και στους νέους επιστήμονες, που διορίζονται σε θέσεις Δ.Ε.Π. οποιασδήποτε βαθμίδας, σημαντικό οικονομικό κίνητρο για να επιλέξουν την πλήρη και αποκλειστική απασχόλησή τους με τα διδακτικά, επιστημονικά - ερευνητικά και διοικητικά τους καθήκοντα στο πανεπιστήμιο,

διασφαλίζοντας έτσι την ομαλή λειτουργία των Α.Ε.Ι. και τη βελτίωση της παρεχόμενης σε αυτά εκπαίδευσης (ΣτΕ 2880/2001 σκ. 5). Ακολούθως, με το ν. 2530/1997 (Α' 218) θεσπίσθηκε ειδικό μισθολόγιο για τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. ευνοϊκότερο σε σχέση με το προϊσχύον. Με το νόμο αυτό, σύμφωνα με τη σχετική αιτιολογική έκθεση, υλοποιήθηκε η πρόθεση της Πολιτείας για την αποκατάσταση του επιπέδου των μισθών και αμοιβών του διδακτικού προσωπικού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε επίπεδο που να ανταποκρίνεται στον βάσει του άρθρου 16 παρ. 6 του Συντάγματος ρόλο τους ως δημοσίων λειτουργών, που οι αποδοχές τους πρέπει να είναι ανάλογες προς το λειτούργημά τους. Ειδικότερα, στο άρθρο 13 του ως άνω νόμου ορίσθηκε ότι ο βασικός μηνιαίος μισθός όλων των βαθμίδων των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. με πλήρη απασχόληση καθορίζεται με βάση το βασικό μισθό του Λέκτορα, με τους συντελεστές που ορίζονται στο άρθρο αυτό (παρ. 1) και ότι πέρα από το βασικό μισθό της προηγούμενης παραγράφου παρέχονται και τα αναφερόμενα στο ως άνω άρθρο επιδόματα, παροχές και αποζημιώσεις κατά μήνα (επίδομα χρόνου υπηρεσίας, επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών, επίδομα διδακτικής προετοιμασίας και εξωδιδακτικής πανεπιστημιακής απασχόλησης εντός των Πανεπιστημίων, ειδικό ερευνητικό επίδομα για την εκτέλεση μεταδιδακτορικής έρευνας και την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη προώθηση των ερευνητικών προγραμμάτων, έξοδα παράστασης στους Πρυτάνεις, Αντιπρυτάνεις, Κοσμήτορες και Προέδρους Τμημάτων, επίδομα εορτών και άδειας, προσαύξηση των ειδικών επιδομάτων με τη συμπλήρωση 25 ετών υπηρεσίας). Με το άρθρο 55 παρ. 3 του ν. 3205/2003 (Α' 297) καταργήθηκε, μεταξύ άλλων, το ανωτέρω άρθρο 13 του

ν. 2530/1997, οι ρυθμίσεις του οποίου, όμως, επανελήφθησαν με το άρθρο 36 του νεότερου αυτού νόμου. Ειδικότερα, στο άρθρο αυτό προβλέφθηκε ότι «1. Ο βασικός μηνιαίος μισθός όλων των βαθμίδων των μελών Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) των Πανεπιστημίων με πλήρη απασχόληση ... καθορίζεται με βάση το βασικό μισθό του Λέκτορα, ο οποίος πολλαπλασιάζεται με τους παρακάτω συντελεστές και στρογγυλοποιείται στην πλησιέστερη μονάδα ευρώ: α. Καθηγητής 1,50 β. Αναπληρωτής Καθηγητής 1,30 γ. Επίκουρος Καθηγητής 1,10 δ. Λέκτορας 1,00. Για τη διαμόρφωση των νέων βασικών μισθών της παραγράφου αυτής ο μηνιαίος βασικός μισθός του Λέκτορα ορίζεται σε χίλια είκοσι πέντε ευρώ (1.025 €). 2. Πέρα από το βασικό μισθό της προηγούμενης παραγράφου παρέχονται και τα εξής επιδόματα, παροχές και αποζημιώσεις κατά μήνα: α. Χρόνου υπηρεσίας ... β. Διδακτικής προετοιμασίας και εξωδιδακτικής πανεπιστημιακής απασχόλησης εντός των Πανεπιστημίων, οριζόμενο, ως εξής: i. Καθηγητής 587 € ii. Αναπληρωτής Καθηγητής 528 € iii. Επίκουρος Καθηγητής 470 € iv. Λέκτορας 411 €. Το ανωτέρω επίδομα καταβάλλεται στους δικαιούχους και κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής τους άδειας. γ. Πάγια αποζημίωση, για δημιουργία και ενημέρωση βιβλιοθήκης και για συμμετοχή σε συνέδρια, οριζόμενη ως εξής: i. Καθηγητής 411 € ii. Αναπληρωτής Καθηγητής 264 € iii. Επίκουρος Καθηγητής 176 € iv. Λέκτορας 176 € δ. Ειδικό ερευνητικό, για την εκτέλεση μεταδιδακτορικής έρευνας και την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη προώθηση των ερευνητικών προγραμμάτων, οριζόμενο, ως εξής: i. Καθηγητής 426 € ii. Αναπληρωτής Καθηγητής 386 € iii. Επίκουρος Καθηγητής 351 € iv. Λέκτορας 316 € ε. Οικογενειακή παροχή,

σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11 του παρόντος νόμου. στ. Έξοδα παράστασης στους Πρυτάνεις, Αντιπρυτάνεις, Κοσμήτορες και Προέδρους Τμημάτων, οριζόμενα, ως εξής: i. Πρύτανης 440 € ii. Αντιπρύτανης 382 € iii. Κοσμήτορας ή Πρόεδρος Τμήματος 323 € 3. Εορτών και αδείας, χορηγούμενα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31 του παρόντος νόμου. 4. Τα ποσά των περιπτώσεων i των εδαφίων β', γ' και δ' της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου προσαυξάνονται κατά εκατόν δεκαεπτά ευρώ (117 €) με τη συμπλήρωση είκοσι πέντε (25) ετών υπηρεσίας. 5. Πέραν των παροχών και αποζημιώσεων του άρθρου αυτού δεν δικαιολογείται, από την έναρξη της ισχύος του παρόντος και εφεξής, η χορήγηση άλλων μισθολογικών παροχών, με οποιαδήποτε ονομασία και από οποιαδήποτε πηγή, για τα μέλη Δ.Ε.Π. των Πανεπιστημίων...». Εξάλλου, ο βασικός μισθός του Λέκτορα αναπροσαρμόσθηκε στη συνέχεια, σε 1062 ευρώ, με το άρθρο 2 παρ. 1 περ. στ' του ν. 3336/2005 (Α' 96), σε 1094 ευρώ με το άρθρο 11 περ. στ' του ν. 3453/2006 (Α' 74), σε 1132 ευρώ με το άρθρο 1 παρ. 1 περ. στ' του ν. 3554/2007 (Α' 80), σε 1160 και 1183 με το άρθρο 5 περ. στ' του ν. 3670/2008 (Α' 117).

Β. Το ως άνω μισθολόγιο των μελών του Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., μέχρι την αναδρομική από 1.8.2012 μείωσή του, που επήλθε με τις διατάξεις της περίπτωσης 17, της υποπαραγρ. Γ.1, της παραγράφου Γ, του άρθρου πρώτου του κατωτέρω ν. 4093/2012 (Α' 222/12.11.2012), υπέστη, διαδοχικά τις ακόλουθες μεταβολές: 1) με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 3833/2010 (Α' 40/15.3.2010) μειώθηκαν α) σε ποσοστό δώδεκα τοις εκατό (12%) προκειμένου για τα μέλη

Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. πλήρους απασχόλησης το επίδομα διδακτικής προετοιμασίας και εξωδιδακτικής πανεπιστημιακής απασχόλησης εντός των Πανεπιστημίων, η πάγια αποζημίωση για τη δημιουργία και ενημέρωση βιβλιοθήκης και για συμμετοχή σε συνέδρια, το ειδικό ερευνητικό επίδομα για την εκτέλεση μεταδιδακτορικής έρευνας και την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη προώθηση των ερευνητικών προγραμμάτων και τα έξοδα παράστασης στους Πρυτάνεις, Αντιπρυτάνεις, Κοσμήτορες και Προέδρους Τμημάτων, β) σε ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%) τα επιδόματα Χριστουγέννων, Πάσχα και αδειάς, ενώ από τις μειώσεις αυτές εξαιρέθηκαν με την παρ. 3 του ίδιου ως άνω νόμου και άρθρου (όπως η παρ. αυτή τροποποιήθηκε με τις παρ. 3 και 4 του άρθρου 90 του ν. 3842/2010, Α' 58) το οικογενειακό επίδομα και το επίδομα χρόνου υπηρεσίας. 2) με το άρθρο τρίτο του ν. 3845/2010 (Α' 65/6.5.2010) τα ως άνω υπ. στοιχ. 1α επιδόματα μειώθηκαν περαιτέρω κατά ποσοστό οκτώ τοις εκατό (8%), ενώ τα υπ. στοιχ. 1β επιδόματα εορτών και αδειάς ορίστηκαν για όλους τους δημόσιους υπαλλήλους, λειτουργούς ή μισθωτούς του Δημοσίου, υπό την προϋπόθεση ότι το σύνολο των πάσης φύσεως τακτικών αποδοχών τους (συμπεριλαμβανομένων και των επιδομάτων αυτών) δεν υπερβαίνουν υπολογιζόμενες μηνιαίως τις τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ, στο πάγιο ποσό των πεντακοσίων (500) ευρώ, διακοσίων πενήντα (250) ευρώ και διακοσίων πενήντα (250) ευρώ, αντίστοιχα. 3) με το άρθρο 38 παρ. 5 του ν. 3986/2011 «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» (Α' 152/1.7.2011) ανεστάλησαν από 1.7.2011 και μέχρι τη θέσπιση νέου ενιαίου μισθολογίου οι διατάξεις της περίπτωσης α' της παραγράφου 2 του άρθρου 36

του ν. 3205/2003, που προβλέπουν το επίδομα χρόνου υπηρεσίας των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. πλήρους απασχόλησης, οι διατάξεις δε του ανωτέρω άρθρου διατηρήθηκαν σε ισχύ με την παρ. 2 του άρθρου 27 του ν. 4024/2011 (Α' 226) μέχρι την κατά τη διάταξη του εδαφίου β' περιπτ. 38 υποπαράγραφος Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του αναφερομένου κατωτέρω ν. 4093/2012 μείωση των ειδικών μισθολογίων κατά τροποποίηση των διατάξεων του Μέρους Β' του ν. 3205/2003 που τα ρύθμιζαν. 4) με το άρθρο 55 παρ. 23 περ. ε' του ν. 4002/2011 «Τροποποίηση της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου – Ρυθμίσεις για την ανάπτυξη και τη δημοσιονομική εξυγίανση κ.λπ.» (Α' 180/22.8.2011) μειώθηκε εκ νέου από 1.7.2011 κατά ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) το ειδικό ερευνητικό επίδομα για την εκτέλεση μεταδιδακτορικής έρευνας και την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη προώθηση των ερευνητικών προγραμμάτων, σύμφωνα δε με την αιτιολογική έκθεση της σχετικής τροπολογίας η εν λόγω μείωση κρίθηκε αναγκαία στο πλαίσιο της δημοσιονομικής κρίσης προκειμένου να περιοριστεί το μισθολογικό κόστος με τελικό στόχο τη μείωση των δημοσίων δαπανών.

5. Α. Με τον ν. 4046/2012 (Μνημόνιο ΙΙ, Α' 28/14.2.2012) εγκρίθηκε το Σχέδιο του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος στο οποίο αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι «... Μέχρι το τέλος Ιουνίου 2012 θα μεταρρυθμίσουμε τα ειδικά μισθολόγια του δημοσίου (που αφορούν το ένα τρίτο της μισθολογικής δαπάνης του δημοσίου τομέα). Σε συμφωνία με τις αρχές της μεταρρύθμισης που ξεκίνησε το 2011, θα προσαρμόσουμε τις αποδοχές για τα ειδικά μισθολόγια

(συμπεριλαμβανομένων των δικαστών, των διπλωματών, των μετακλητών, των ιατρών, των καθηγητών, της αστυνομίας και των ενόπλων δυνάμεων) ... με στόχο την πραγματοποίηση μόνιμων καθαρών εξοικονομήσεων ύψους περίπου 0,2 τοις εκατό του ΑΕΠ σε ετήσια βάση ... 8. Δεδομένης της χαμηλής εισπραξής φόρων ... η στρατηγική προσαρμογής μας βασίζεται στην εισαγωγή εκτενών μεταρρυθμίσεων στη φορολογική διοίκηση ... 9. Έχουμε δεσμευθεί να πετύχουμε τον δημοσιονομικό μας στόχο και είμαστε έτοιμοι να λάβουμε διορθωτικά μέτρα στην περίπτωση υπεραπόδοσης. Τα διορθωτικά μέτρα, εάν κριθούν αναγκαία, θα περιλαμβάνουν πρόσθετες στοχευμένες μειώσεις στο μισθολογικό κόστος του δημόσιου τομέα και στις κοινωνικές δαπάνες, ...» (Παράρτημα V1, κεφάλαιο με τίτλο «Δημοσιονομική Πολιτική» του Επιμέρους Μνημονίου Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής) και ότι «... Μέχρι τον Ιούνιο του 2012 η Κυβέρνηση θα θεσπίσει νομοθετικά μία μείωση κατά μέσο όρο 10% στα ... «ειδικά μισθολόγια» του δημόσιου τομέα, ... Τούτο θα εφαρμοστεί από την 1^η Σεπτεμβρίου 2012 και εντεύθεν και θα επιφέρει εξοικονομήσεις της τάξεως των 114 εκατομμυρίων ευρώ τουλάχιστον ...» (Παράρτημα V2, κεφάλαιο 1 με τίτλο «Δημοσιονομική εξυγίανση», Επιμέρους Μνημονίου Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής). Στη συνέχεια με τον ν. 4051/2012 (Α' 40/29.2.2012) εισήχθησαν επείγουσες ρυθμίσεις για την εφαρμογή του ανωτέρω εγκριθέντος Μνημονίου Συνεννόησης και επήλθαν οι αναγκαίες προσαρμογές στον εγκριθέντα με τον ν. 4032/2011 προϋπολογισμό του 2012. Στην αιτιολογική έκθεση επί του άρθρου 2 του νόμου αυτού αναφέρεται ότι ενόψει της μεγαλύτερης από την

αναμενόμενη ύφεση της ελληνικής οικονομίας που είχε ως αποτέλεσμα την εμφάνιση αποκλίσεων μεταξύ των αρχικών εκτιμήσεων και των τελικών αποτελεσμάτων του οικονομικού έτους 2011 απαιτούνται νέες δημοσιονομικές παρεμβάσεις, μεταξύ των οποίων και η εξοικονόμηση 205 εκατομμυρίων ευρώ από τη μείωση των ειδικών μισθολογίων. Ακολούθως, αφού στις 9.3.2012 ολοκληρώθηκε επιτυχώς η διαδικασία για την αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους (PSI) με την ανταλλαγή ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου, που οδήγησε σε άμεση μείωση του δημοσίου χρέους της χώρας, εκδόθηκε η 2012/211/ΕΕ απόφαση του Συμβουλίου της 13.3.2012 (L 113), με την οποία αναθεωρήθηκε η 2011/734/ΕΕ προηγούμενη όμοια, με την οποία γίνεται μνεία για τη λήψη επιπλέον μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής από την Ελλάδα προκειμένου να μειωθεί το υπερβολικό έλλειμμα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η από 1.7.2012 μείωση κατά 12% κατά μέσο όρο των ειδικών μισθολογίων από την οποία θα εξοικονομηθούν 205 εκατομμύρια ευρώ.

Β. Σε εκτέλεση των ανωτέρω μνημονιακών υποχρεώσεων της χώρας εκδόθηκε ο ν. 4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012), με το άρθρο πρώτο παράγραφος Α του οποίου εγκρίθηκε το μεσοπρόθεσμο πλαίσιο. Στην αιτιολογική έκθεση του μεσοπρόθεσμου πλαισίου και ιδίως στην ενότητα 1 «Δημοσιονομική στρατηγική και πολιτικές» του Κεφαλαίου 3 του μεσοπρόθεσμου, υποενότητα 1.4, αναφέρεται ότι εξαιτίας των καθυστερήσεων στην εφαρμογή των διαρθρωτικών αλλαγών σε συνδυασμό με τη μεγαλύτερη, από ό,τι προβλεπόταν, ύφεση της οικονομίας δημιουργήθηκαν μεγάλες αποκλίσεις στους στόχους ως προς το

πρωτογενές έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης και προκειμένου να επανέλθει το πρόγραμμα στις αρχικές του προβλέψεις πρέπει να ενταθεί η δημοσιονομική προσαρμογή στο πλαίσιο της οποίας προβλέπεται να εξοικονομηθούν από τον εξορθολογισμό των ειδικών μισθολογίων πλέον των 257 εκατομμυρίων ευρώ.

Γ. Σε εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου αυτού προγράμματος μειώθηκαν με τις διατάξεις των περιπτώσεων 13-36 της υποπαραγράφου Γ.1 (με τίτλο «ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ») της παραγράφου Γ (με τίτλο «ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ») του άρθρου πρώτου του προαναφερόμενου ν. 4093/2012 (Α' 222/12.11.2012) αναδρομικά από 1.8.2012, όλα τα χαρακτηρισθέντα από τον νομοθέτη ως «ειδικά μισθολόγια», βάσει των οποίων αμείβονται διάφορες κατηγορίες λειτουργών και υπαλλήλων, επηρεάζοντας αναλόγως και τις συντάξιμες αποδοχές (βασικός μισθός, χρονοεπιδόματα και επιδόματα που βάσει ειδικής συνταξιοδοτικής διάταξης συνυπολογίζονται σε αυτές) όσων από τους ανωτέρω είχαν ήδη καταστεί συνταξιούχοι. Ειδικότερα, με την περίπτωση 17 της ως άνω υποπαραγράφου τροποποιήθηκε το άρθρο 36 του ν. 3205/2003 και μειώθηκαν περαιτέρω οι αποδοχές των μελών Δ.Ε.Π των Α.Ε.Ι. πλήρους απασχόλησης με τη μείωση του βασικού μισθού του Λέκτορα, τη μείωση των συντελεστών βάσει των οποίων καθορίζονται οι βασικοί μισθοί των λοιπών βαθμίδων και με τη μείωση των προβλεπομένων στην παρ. 2 περ. β', γ', δ' και στ' του άρθρου 36 του ν. 3205/2003 επιδομάτων, αποζημιώσεων και εξόδων παράστασης. Συγκεκριμένα, στην προαναφερθείσα περίπτωση 17 ορίσθηκαν τα ακόλουθα: «Ι) Η παρ. 1 του άρθρου 36 του ν. 3205/2003,

αντικαθίσταται, από 1.8.2012, ως εξής: «1. Ο βασικός μηνιαίος μισθός όλων των βαθμίδων των μελών Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) των Πανεπιστημίων με πλήρη απασχόληση, καθορίζεται με βάση το βασικό μισθό του Λέκτορα, ο οποίος πολλαπλασιάζεται με τους παρακάτω συντελεστές και στρογγυλοποιείται στην πλησιέστερη μονάδα ευρώ: α. Καθηγητής 1,37 β. Αναπληρωτής Καθηγητής 1,25 γ. Επίκουρος Καθηγητής 1,08 δ. Λέκτορας 1,00. Για τη διαμόρφωση των νέων βασικών μισθών της παραγράφου αυτής ο μηνιαίος βασικός μισθός του Λέκτορα ορίζεται σε χίλια εξήντα πέντε (1.065 €).

II) Οι περιπτώσεις β', γ', δ' και στ' της παρ. 2 και η παρ. 4 του άρθρου 36 του ν. 3205/2003, αντικαθίστανται, από 1.8.2012, ως εξής: 2.β. Διδακτικής προετοιμασίας και εξωδιδακτικής πανεπιστημιακής απασχόλησης εντός των Πανεπιστημίων, οριζόμενο ως εξής: i. Καθηγητής 390 € ii. Αναπληρωτής Καθηγητής 368 € iii. Επίκουρος Καθηγητής 335 € iv. Λέκτορας 300 € ...

γ. Πάγια αποζημίωση, για δημιουργία και ενημέρωση βιβλιοθήκης και για συμμετοχή σε συνέδρια, οριζόμενη ως εξής: i. Καθηγητής 273 € ii. Αναπληρωτής Καθηγητής 184 € iii. Επίκουρος Καθηγητής 128 € iv. Λέκτορας 128 € δ. Ειδικό ερευνητικό, για την εκτέλεση μεταδιδακτορικής έρευνας και την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη προώθηση των ερευνητικών προγραμμάτων, οριζόμενο, ως εξής: i. Καθηγητής 226 € ii. Αναπληρωτής Καθηγητής 215 € iii. Επίκουρος Καθηγητής 200 € iv. Λέκτορας 184 €

στ. Έξοδα παράστασης στους Πρυτάνεις, Αντιπρυτάνεις, Κοσμήτορες και Προέδρους Τμημάτων, οριζόμενα, ως εξής: i. Πρύτανης 250 € ii. Αντιπρύτανης 200 € iii. Κοσμήτορας ή Πρόεδρος Τμήματος 210 € 4. Τα ποσά των

περιπτώσεων i των εδαφίων β', γ' και δ' της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου προσαυξάνονται κατά εβδομήντα (70 €) με τη συμπλήρωση είκοσι πέντε (25) ετών υπηρεσίας.».

Εξάλλου, με την περίπτωση 37 της ανωτέρω υποπαραγράφου Γ.1 δόθηκε εξουσιοδότηση, προκειμένου με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών να καθοριστούν ο χρόνος και ο τρόπος επιστροφής των ποσών που προκύπτουν από την από 1.8.2012 αναδρομική μείωση των αποδοχών των αμειβομένων βάσει των ειδικών μισθολογίων καθώς και των αντίστοιχων συντάξεων. Εκδόθηκε δε σχετικά η 2/83408/022/14.11.2012 απόφαση του Αναπληρωτή Υφυπουργού Οικονομικών (Β' 3017/14.11.2012).

Δ. Με τις διατάξεις του ανωτέρω ν. 4093/2012, επήλθαν, όπως προκύπτει και από τη συνοδεύουσα τον νόμο αυτό έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (179/38/2012), οι εξής μεταβολές στις αποδοχές των μελών Δ.Ε.Π. των Πανεπιστημίων

α) Βασικός μισθός

i. Καθηγητής 1.459 € (σήμερα 1.775 €)

ii. Αναπληρωτής Καθηγητής 1.331 € (σήμερα 1.538 €)

iii. Επίκουρος Καθηγητής 1.150 € (σήμερα 1.301 €)

iv. Λέκτορας 1.065 € (σήμερα 1.183 €)

β) Επίδομα διδακτικής προετοιμασίας

i. Καθηγητής 390 € (σήμερα 475,24 €)

ii. Αναπληρωτής Καθηγητής 368 € (σήμερα 427,47 €)

iii. Επίκουρος Καθηγητής 335 € (σήμερα 380,51 €)

iv. Λέκτορας 300 € (σήμερα 332,75 €)

γ) Αποζημίωση για δημιουργία βιβλιοθήκης κ.λπ.

i. Καθηγητής 273 € (σήμερα 332,75 €)

ii. Αναπληρωτής Καθηγητής 184 € (σήμερα 213,73 €)

iii. Επίκουρος Καθηγητής 128 € (σήμερα 142,49 €)

iv. Λέκτορας 128 € (σήμερα 142,49 €)

δ) Ειδικό Ερευνητικό Επίδομα

i. Καθηγητής 226 € (σήμερα 275,91 €)

ii. Αναπληρωτής Καθηγητής 215 € (σήμερα 250 €)

iii. Επίκουρος Καθηγητής 200 € (σήμερα

227,34) iv. Λέκτορας 184 € (σήμερα 204,66 €) ε) Προσαύξηση επιδομάτων. Τα παραπάνω επιδόματα που καταβάλλονται στο βαθμό του Καθηγητή προσαυξάνονται κατά 70 € με τη συμπλήρωση 25 ετών υπηρεσίας. (Για τα καταβαλλόμενα σήμερα επιδόματα προβλέπεται προσαύξηση κατά 117 ευρώ με τη συμπλήρωση 25ετίας) στ) Έξοδα παράστασης i. Πρύτανης 250 € ii. Αντιπρύτανης 200 € iii. Κοσμήτορας ή Πρόεδρος Τμήματος 210 €.

Ε. Τέλος, στο επικαιροποιημένο Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής του Δεκεμβρίου 2012 αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «10.6 Πρόσθετα δημοσιονομικά μέτρα για το 2012 και Μεσοπρόθεσμη Δημοσιονομική Στρατηγική για 2013-2016. Τα δημοσιονομικά μέτρα στη Μεσοπρόθεσμη Δημοσιονομική Στρατηγική (ΜΔΣ) ως το 2016 περιλαμβάνουν τα ακόλουθα: 1. Εξορθολογισμός του μισθολογικού κόστους κατά 1.110 εκατομμύρια ευρώ το 2013 και επιπρόσθετα 259 εκατομμύρια ευρώ το 2014, μέσω ... εξορθολογισμού της μισθολογικής δαπάνης της κεντρικής κυβέρνησης ...· προοδευτικές μειώσεις στις μηνιαίες αμοιβές των υπαλλήλων των ειδικών μισθολογίων (δικαστές, διπλωμάτες, γιατροί, διδακτικό προσωπικό ΑΕΙ και ΤΕΙ ...) με εφαρμογή από 1^η Αυγούστου 2012, ως ακολούθως: 2 τοις εκατό κάτω από 1.000 ευρώ, 10 τοις εκατό για 1.000 – 1.500 ευρώ, 30 τοις εκατό για 2.500 – 4.000 ευρώ και 35 τοις εκατό από 4.000 ευρώ».

6. Από τα εκτεθέντα στις προηγούμενες σκέψεις συνάγεται ότι με τις διατάξεις των περιπτώσεων 13-37 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, οι οποίες θεσπίστηκαν από τη Βουλή των Ελλήνων κυριαρχικώς (ΣτΕ Ολομ. 2192/2014, 4741/2014 Ε.Σ. Ολομ. 4327/2014,

πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 668/2012, 1116/2014), ο νομοθέτης, αφού διαπίστωσε ότι η οικονομική ύφεση συνεχίζεται και ότι η χώρα εξακολουθεί να έχει «συνεχή προβλήματα με τη φορολογική συμμόρφωση», την είσπραξη ληξιπρόθεσμων οφειλών και την προώθηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, αποφάσισε να λάβει και πάλι, μεταξύ άλλων, ως μέτρο, για την αντιμετώπιση της συνεχιζόμενης οικονομικής και δημοσιονομικής κρίσης, την περαιτέρω μείωση των αποδοχών μισθοδοτούμενων από το Δημόσιο με βάση «ειδικά μισθολόγια» - οι πρώτες περικοπές των οποίων είχαν επιβληθεί με τους νόμους 3833 και 3845/2010, κατ' επίκληση, τότε, του κίνδυνου χρεωκοπίας της χώρας - ενόψει, προφανώς, του ότι το μέτρο αυτό, εν αντιθέσει με την είσπραξη των φορολογικών εσόδων, μπορεί να εφαρμοστεί αμέσως και έχει άμεσα αποτελέσματα, αφού με την ψήφιση του προβλεπόμενου τη μείωση νόμου καταβάλλονται αμέσως μειωμένες οι αποδοχές. Αν και καθένα από τα μισθολόγια αυτά αφορούσε διαφορετική κατηγορία λειτουργών ή υπαλλήλων, με απολύτως διακεκριμένα καθήκοντα και αποστολή καθώς και με διαφορετικά τυπικά και ουσιαστικά προσόντα, ο νομοθέτης αντιμετώπισε όλα αυτά τα μισθολόγια συλλήβδην ως ένα ενιαίο οικονομικό μέγεθος, το οποίο έπρεπε, ως σύνολο λαμβανόμενο, να μειωθεί κατά ποσοστό 10% στο πλαίσιο της προσπάθειας μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημοσίου χρέους. Από τα δεδομένα αυτά, τα οποία επιβεβαιώνονται, άλλωστε, και από τις προπαρασκευαστικές εργασίες ψήφισης του ν. 4093/2012 συνάγεται, περαιτέρω, ότι ο νομοθέτης, χωρίς να λάβει υπόψη του τους λόγους, για τους οποίους είχε θεσπισθεί ιδιαίτερο μισθολόγιο για καθεμία από τις κατηγορίες λειτουργών ή

υπαλλήλων, στους οποίους αφορούσαν τα ανωτέρω «ειδικά μισθολόγια», προέβη σε μείωση αυτών, αποδίδοντας σημασία, για τον καθορισμό του ύψους της μείωσης σε κάθε μισθολόγιο και σε κάθε βαθμό εντός του αυτού μισθολογίου, μόνο στο μαθηματικό ύψος των έως τότε χορηγούμενων αποδοχών. Με βάση το εξισωτικό αυτό κριτήριο θεσπίστηκαν μεγαλύτερα ποσοστά μείωσης (άνω δηλαδή του 10%, το οποίο εξελήφθη ως μέσος όρος για τις μειώσεις σε όλα τα μισθολόγια) στα μισθολόγια, στα οποία το ύψος των αποδοχών ήταν κατ' απόλυτο αριθμό υψηλότερο και μικρότερα ποσοστά σε εκείνα, στα οποία το ύψος των αποδοχών ήταν κατ' απόλυτο αριθμό μικρότερο, εντός δε του ίδιου μισθολογίου μείωσε κατά μεγαλύτερο ποσοστό τις αποδοχές των κατεχόντων τους ανώτερους και ανώτατους βαθμούς λειτουργούς και υπαλλήλους (πρβλ. και την αναφορά, στο προσαρτώμενο ως Παράρτημα V1 στο ν. 4046/12 Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής, ότι θα προστατευθούν όσοι «είναι στις χαμηλότερες μισθολογικές κλίμακες» τις αποφάσεις Ε.Σ. Ολομ. 4327/2014 και ΣτΕ Ολομ. 2192 – 2196/2014). Έτσι, κατ' εφαρμογή του αμιγώς αριθμητικού κριτηρίου, με τις διατάξεις της περίπτωσης 17, της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ, του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, επιβλήθηκαν νέες μειώσεις στους βασικούς μισθούς των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., επί τη βάσει του μισθού των Λεκτόρων και των συντελεστών που εφαρμόζονται επ' αυτού για τον υπολογισμό των βασικών μισθών των λοιπών βαθμών (Επίκουρου Καθηγητή, Αναπληρωτή Καθηγητή και Καθηγητή), καθώς και στα χορηγούμενα σ' αυτούς επιδόματα και αποζημιώσεις (επιδόματα διδακτικής προετοιμασίας και εξωδιδακτικής πανεπιστημιακής απασχόλησης, αποζημίωση για δημιουργία και

ενημέρωση βιβλιοθήκης και συμμετοχή σε συνέδρια, ειδικό ερευνητικό επίδομα, έξοδα παράστασης, επιδόματα συμπλήρωσης 25ετίας). Οι μειώσεις των αποδοχών των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. που επήλθαν με τις προμνησθείσες νομοθετικές διατάξεις οδήγησαν και σε αντίστοιχες μειώσεις των συντάξιμων αποδοχών και κατ' επέκταση και των συντάξεων των συνταξιούχων των πρώην μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. (μείωση του βασικού μισθού όλων των βαθμών, μείωση κατά 12% των επιδομάτων, αποζημιώσεων και αμοιβών γενικά, κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 3833/2010, πρόσθετη μείωση κατά 8% των πάσης φύσεως επιδομάτων, αποζημιώσεων και αμοιβών γενικά, κατ' εφαρμογή της παρ. 1 του τρίτου άρθρου του ν. 3845/2010, μείωση κατά 20% του ειδικού ερευνητικού επιδόματος - αν και το επίδομα αυτό δεν περιλαμβάνεται στις συντάξιμες αποδοχές - κατ' εφαρμογή της παρ. 23 του άρθρου 55 του ν. 4002/2011, μείωση των επιδομάτων εορτών και αδείας, με τον καθορισμό τους στο ενιαίο ποσό των 1.000 ευρώ κατ' έτος και, για όσους ελάμβαναν μηνιαίες μεικτές αποδοχές ανώτερες των 3.000 ευρώ πλήρη κατάργησή τους, κ.λπ.). Στις μειώσεις αυτές πρέπει να συνυπολογιστεί η αναστολή, κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2011 έως 1.8.2012, της χορήγησης των αυξήσεων του επιδόματος χρόνου υπηρεσίας, καθώς και η επιβολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης για την καταπολέμηση της ανεργίας, η οποία υπολογίζεται σε ποσοστό δύο τοις εκατό (2%) επί των τακτικών αποδοχών και πρόσθετων αμοιβών και αποζημιώσεων (άρθρο 38 παρ. 2 και 5 του ν. 3986/2011) και, τέλος, η κατάργηση, με την περίπτωση 1 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, των επιδομάτων εορτών και αδείας για

όσους εξακολουθούσαν να τα λαμβάνουν. Παράλληλα, τόσο τα εν ενεργεία μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. όσο και οι αντίστοιχοι συνταξιούχοι της κατηγορίας αυτής δημοσίων λειτουργών υπεβλήθησαν, και στο σύνολο των γενικής φύσης οικονομικών και φορολογικών μέτρων που ελήφθησαν για την αντιμετώπιση του δημοσιονομικού προβλήματος της χώρας, τέτοια δε μέτρα ήταν, μεταξύ άλλων, η σταδιακή μείωση του αφορολογήτου ορίου, ο περιορισμός των κλιμακίων και η αύξηση των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος (άρθρα 27 του ν. 3986/2011, 1 επ. του ν. 3842/2010, 38 του ν. 4024/2011 κ.ά.), η επιβολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης (άρθρο 29 του ν. 3986/2011), η διαδοχική αύξηση των συντελεστών του φόρου προστιθέμενης αξίας, η υπαγωγή στους αυξημένους συντελεστές αγαθών και υπηρεσιών που υπάγονταν σε κατώτερη κλίμακα και η αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης (άρθρα 12 επ. του ν. 3833/2010, 34 του ν. 3986/2011 κ.ά.), η εξίσωση του φόρου πετρελαίου θέρμανσης και κίνησης (άρθρο 36 του ν. 3986/2011), καθώς και η σταδιακή αύξηση των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων και η επιβολή του ειδικού φόρου ηλεκτροδοτούμενων δομημένων επιφανειών (άρθρα 33 του ν. 3986/2011, 53 του ν. 4021/2011), κ.ά.. Όσον αφορά δε ειδικά στους συνταξιούχους, αυτοί υπεβλήθησαν και σε άλλα, πέραν των ανωτέρω, μέτρα (άρθρο 11 του ν. 3865/2010 που θέσπισε την εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων, άρθρο 2 παρ. 13 και 14 του ν. 4002/2011 που αύξησε την εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων και προέβη σε παρακράτηση μηνιαίας εισφοράς σε συνταξιούχους ηλικίας κάτω των 60 ετών, άρθρο 1 του ν. 4051/2012 που θέσπισε μειώσεις στις συντάξεις που υπερέβαιναν το ποσό των 1.300 ευρώ και τέλος ο ίδιος ν. 4093/2012 που στην παράγραφο Β.

υποπαράγραφο Β.3. προέβλεψε περαιτέρω μειώσεις για τις άνω των 1.000 ευρώ συντάξεις σε ποσοστά 5, 10, 15 και 20%, ανάλογα με το ύψος αυτών).

7. Από τις προπαρασκευαστικές, εξάλλου, εργασίες ψήφισης του ν. 4093/2012, από το κείμενο του εγκριθέντος με το νόμο αυτό Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016, καθώς και από το κείμενο του εγκριθέντος με το ν. 4046/2012 Μνημονίου Συνεννόησης προκύπτει ότι, κατά τον προσδιορισμό του ύψους των περικοπών στα «ειδικά μισθολόγια» μεταξύ των οποίων το μισθολόγιο των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., πέραν του αμιγώς αριθμητικού και, ως εκ τούτου, πρόδηλα απρόσφορου κριτηρίου, της επίτευξης δηλαδή συγκεκριμένης μεσοσταθμικής μείωσης του μισθολογικού κόστους του Δημοσίου, δεν ελήφθησαν υπόψη κριτήρια συναφή με την ιδιαιτερότητα κάθε ειδικού μισθολογίου και τον ειδικότερο σκοπό θέσπισης καθενός από αυτά. Ούτε προκύπτει ότι έγιναν ειδικές εκτιμήσεις για τις επιπτώσεις από τις εν λόγω μειώσεις στους αμειβόμενους με τα μισθολόγια αυτά, ούτε αν οι εκ των μειώσεων προερχόμενες επιπτώσεις είναι μικρότερες ή μεγαλύτερες από το οικονομικό όφελος που θα προκύψει, ούτε, τέλος, αν θα μπορούσαν να ληφθούν άλλα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος, με μικρότερο κόστος για αυτούς και ειδικότερα για τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι.. Δεν εξετάστηκε, επίσης, αν το ύψος των αποδοχών των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. μετά τις νέες μειώσεις αντιστοιχεί στην ιδιαιτερότητα της υπηρεσιακής τους κατάστασης και παράλληλα διασφαλίζει ένα επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσής τους ανάλογο του λειτουργήματος, των καθηκόντων και της αποστολής τους (πρβλ. Ε.Σ. Ολομ. 4327/2014, 7412/2015, ΣτΕ Ολομ. 4741/2014). Αντιθέτως,

όπως συνάγεται από τα αναφερόμενα στο προσαρτημένο στο ν. 4046/2012 Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής, ένας εκ των λόγων, για τους οποίους είναι αναγκαία η λήψη νέων μέτρων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και οι νέες μειώσεις στις αποδοχές των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., είναι πρωτίστως το γεγονός ότι δεν έχει επιτευχθεί η είσπραξη των φορολογικών εσόδων («συνεχή προβλήματα της Ελλάδας με τη φορολογική συμμόρφωση», «χαμηλή είσπραξη φόρων σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες»).

8. Με τα δεδομένα, περαιτέρω, που ίσχυαν κατά το χρόνο δημοσίευσης του ν. 4093/2012 οι συγκεκριμένες μειώσεις των αποδοχών των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., που επήλθαν με το νόμο αυτό αποκλειστικά με βάση το αμιγώς αριθμητικό κριτήριο, συνυπολογιζόμενες με την πλήρη κατάργηση των επιδομάτων εορτών και αδείας, τις υπόλοιπες μειώσεις που, κατά τα ανωτέρω, επεβλήθησαν διαδοχικά στις αποδοχές αυτών και τις αλληπάλληλες φορολογικές επιβαρύνσεις, υπερβαίνουν, λόγω του σωρευτικού τους αποτελέσματος και της έκτασής τους, το όριο που θέτουν οι συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη, δεδομένης εξάλλου, και της αδυναμίας προώθησης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και είσπραξης των ληξιπροθέσμων φορολογικών οφειλών που απετέλεσαν, κατά τα προεκτεθέντα, έναν από τους λόγους για τους οποίους κρίθηκαν και πάλι αναγκαίες, μεταξύ άλλων, οι νέες μειώσεις στις αποδοχές των αμειβόμενων με τα «ειδικά μισθολόγια», μεταξύ των οποίων και των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 4741/2014).

9. Κατόπιν των ανωτέρω, οι λόγοι δημοσίου συμφέροντος που επικαλείται η Διοίκηση προς δικαιολόγηση των επίμαχων περικοπών του ν. 4093/2012 (βλ. το από 7.2.2014 κατατεθέν στις 10.2.2014 υπόμνημα του Υπουργού Οικονομικών), οι οποίοι συνίστανται στην επίτευξη των στόχων του μεσοπρόθεσμου προγράμματος, στην εκπλήρωση, δηλαδή, των προϋποθέσεων που τίθενται, υπό μορφή προαπαιτούμενων, για τη συνέχιση της χρηματοδότησης του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής της χώρας, αν και δικαιολογούν καταρχήν τη λήψη μέτρων περιστολής των δημοσίων δαπανών, περιοριζόμενοι στην ανάγκη μείωσης του μισθολογικού κόστους του προσωπικού του Δημοσίου για την κάλυψη τμήματος του δημοσιονομικού κενού του προγράμματος προσαρμογής, το οποίο προέκυψε, κυρίως, λόγω της αποτυχίας είσπραξης των προβλεπόμενων φορολογικών εσόδων και των ανείσπρακτων οφειλών παρελθόντων ετών και της αδυναμίας προώθησης των διαρθρωτικού χαρακτήρα μεταρρυθμίσεων του προγράμματος προσαρμογής, δεν αρκούν για να καταστήσουν συνταγματικά ανεκτές τις συγκεκριμένες περικοπές. Και τούτο διότι, ανεξαρτήτως του ότι το δημόσιο συμφέρον, για την εξυπηρέτηση του οποίου επεβλήθησαν οι νέες μειώσεις, δεν ήταν τόσο έντονο όσο εκείνο που δικαιολογούσε την υιοθέτηση των αρχικών μέτρων των νόμων 3833/2010 και 3845/2012 που ελήφθησαν, κατά τις διαπιστώσεις του νομοθέτη, προ του κινδύνου άμεσης χρεωκοπίας και εξόδου της χώρας από την ευρωζώνη, οι επίμαχες περικοπές συνιστούν μέτρα που λαμβάνονται μεν για την αντιμετώπιση της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, επιβαρύνουν, όμως, και πάλι, κατά παράβαση της κατ' άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος υποχρέωσης

όλων των πολιτών για εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης, την ίδια κατηγορία πολιτών. Περαιτέρω, οι περικοπές αυτές δεν μπορούν να δικαιολογηθούν ούτε εκ του λόγου ότι αποτελούν τμήμα ενός ευρύτερου προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής που περιέχει δέσμη μέτρων για την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας και την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών, προϋπόθεση, η οποία αποτελεί αναγκαίο όχι όμως και επαρκή όρο για τη συνταγματικότητα των εν λόγω περικοπών. Εξάλλου, η συνταγματικότητα των μέτρων αυτών δεν μπορεί να στηριχθεί ούτε στη μεγαλύτερη της αναμενόμενης ύφεση της ελληνικής οικονομίας, η οποία κατέστησε μεν επιβεβλημένη τη λήψη νέων μέτρων, όχι όμως και αναγκαίως την εκ νέου περιστολή του μισθολογικού κόστους του Δημοσίου, ούτε στην αυξημένη αποτελεσματικότητα των εν λόγω μέτρων, η οποία, ωστόσο, δεν μπορεί να δικαιολογήσει την κατ' επανάληψη επιβάρυνση των ίδιων προσώπων. Τέλος, ναι μεν με την 2012/211/ΕΕ απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 13.3.2012 προβλέφθηκε «μείωση κατά 12% κατά μέσο όρο των ειδικών μισθών του δημόσιου τομέα για τους οποίους δεν ισχύει το νέο μισθολόγιο», πλην όμως ο εθνικός νομοθέτης, κατά την άσκηση της εθνικής δημοσιονομικής πολιτικής στο πλαίσιο εκπλήρωσης των διεθνών υποχρεώσεων της Χώρας, δεν απαλλάσσεται από την τήρηση των προαναφερομένων συνταγματικών διατάξεων και αρχών (πρβλ. Ε.Σ. Ολομ. 4327/2014, 7412/2015).

10. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στις προηγούμενες σκέψεις, οι διατάξεις της περίπτωσης 17 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με τις οποίες μειώθηκαν οι

αποδοχές των εν ενεργεία μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., κατ' επέκταση δε και οι συντάξιμες αποδοχές και οι συντάξεις των πρώην μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. αντίκεινται προς τις συνταγματικές διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 5 και 25 παρ. 4 και καθίστανται ως εκ τούτου ανίσχυρες.

Μειοψήφησαν οι Αντιπρόεδροι Χρυσούλα Καραμαδούκη και Μαρία Βλαχάκη και οι Σύμβουλοι Γεώργιος Βοΐλης, Γεωργία Μαραγκού, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Μαρία Αθανασοπούλου και Ασημίνα Σαντοριναίου, οι οποίοι διατύπωσαν την ακόλουθη άποψη: Οι διατάξεις της περίπτωσης 17 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με τις οποίες θεσπίστηκε νέο (μειωμένο) μισθολόγιο για τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. και κατά το μέρος που οι διατάξεις αυτές επηρεάζουν, κατά το άρθρο 9 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (π.δ. 169/2007), τις συντάξιμες αποδοχές όσων από αυτούς είναι συνταξιούχοι (δηλαδή τον βασικό τους μισθό, το επίδομα χρόνου υπηρεσίας, το επίδομα διδακτικής προετοιμασίας και εξωδιδακτικής απασχόλησης και το επίδομα πάγιας αποζημίωσης για δημιουργία και ενημέρωση βιβλιοθήκης και για συμμετοχή σε συνέδρια), δεν παραβιάζουν τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 5 και 25 παρ. 4 του Συντάγματος, με τις οποίες καθιερώνεται, αντίστοιχα, η αρχή της ισότητας ενώπιον των δημοσίων βαρών και η υποχρέωση όλων των πολιτών να εκπληρώνουν το χρέος της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης. Ειδικότερα, ανεξαρτήτως αν η θέσπιση νέου μειωμένου μισθολογίου για τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., αλλά και τους λοιπούς δημοσίους υπαλλήλους, συνιστά επιβολή δημοσιονομικού βάρους κατά την έννοια της προαναφερόμενης συνταγματικής διάταξης της παρ. 5 του άρθρου 4,

ώστε να τίθεται ζήτημα άνισης κατανομής των δημοσιονομικών βαρών ή αδικαιολόγητης επιβολής αυτών σε βάρος ορισμένης μόνο κατηγορίας πολιτών, ο κοινός νομοθέτης, εφόσον δεν κατοχυρώνεται από συνταγματικής ή υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη ή αρχή δικαίωμα σε μισθό ή σύνταξη ορισμένου ύψους, δεν κωλύεται να αναμορφώνει επί το δυσμενέστερο τα μισθολόγια των υπαλλήλων και λειτουργών του δημόσιου τομέα, μεταξύ των οποίων και των δικαστικών λειτουργών, εφόσον, κατά την εκτίμησή του, η οποία υπόκειται σε οριακό μόνο δικαστικό έλεγχο, συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος για την περιστολή του μισθολογικού κόστους του δημόσιου τομέα και τηρούνται οι αρχές της ισότητας, της αναλογικότητας και του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Εν προκειμένω δε, δεν ανακύπτει ζήτημα παραβίασης της αρχής της ισότητας στα δημόσια βάρη ή της υποχρέωσης όλων των πολιτών προς εκπλήρωση του χρέους τους για κοινωνική και εθνική αλληλεγγύη, καθόσον ο νομοθέτης δεν επενέβη με το ν. 4093/2012 - στον οποίο μάλιστα ενσωματώθηκαν οι μειώσεις που είχαν επέλθει προηγουμένως με τους νόμους 3833 και 3845/2010 στα επιδόματα που συνυπολογίζονται στις συντάξεις αποδοχές τους - μονομερώς και επιλεκτικά σε βάρος μόνο των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., μειώνοντας τις αποδοχές και κατ' επέκταση τις συντάξεις τους. Και τούτο πρωτίστως διότι τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. δεν είναι η μόνη κατηγορία πολιτών που υπέστη μειώσεις αποδοχών και συντάξεων, ώστε να τίθεται ζήτημα άνισης μεταχείρισής τους, αφού νέα μειωμένα μισθολόγια έχουν θεσπιστεί τόσο με το ν. 4024/2011 για τους υπαγόμενους στο ενιαίο μισθολόγιο υπαλλήλους, όσο και με το ν. 4093/2012 για τις λοιπές -πέραν των μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι.-

κατηγορίες υπαλλήλων και λειτουργών που υπάγονται σε ειδικά μισθολόγια, αλλά και για εκείνους που δεν είναι μεν υπάλληλοι, πλην όμως λαμβάνουν αντιμισθία, αποδοχές, αποζημιώσεις ή έξοδα παράστασης από το Δημόσιο, τους ο.τ.α. και τα λοιπά ν.π.δ.δ., καθώς και τα ν.π.ι.δ. που ανήκουν στους ως άνω φορείς (βλ. άρθρο πρώτο παρ. Γ υποπαρ. Γ.1. περ. 2-8 του ν. 4093/2012). Πέραν δε τούτου, το νέο μισθολόγιο για τα μέλη Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι., που θεσπίστηκε με το ν. 4093/2012, σε εκτέλεση του ν. 4046/2012 (Μνημόνιο ΙΙ – Α΄ 28/14.2.2012) και εντάσσεται στο μεσοπρόθεσμο πλαίσιο δημοσιονομικής στρατηγικής 2013-2016, δεν επιφέρει τέτοιου ύψους μειώσεις, ώστε να τίθεται σε διακινδύνευση η αξιοπρεπής διαβίωσή τους, αποτελεί δε τμήμα ενός ευρύτερου προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που περιέχει δέσμη μέτρων, τα οποία αφορούν το σύνολο του πληθυσμού της χώρας και των οποίων η συνδυασμένη εφαρμογή είναι κατά την ουσιαστική εκτίμηση του νομοθέτη - επί της οποίας οριακός μόνον έλεγχος χωρεί από τη δικαστική εξουσία, κατ' επιταγή της συνταγματικής αρχής περί διακρίσεως των εξουσιών - αναγκαία τόσο για την άμεση αντιμετώπιση της οξείας δημοσιονομικής κρίσης, όσο και την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών και τη βελτίωση της μελλοντικής δημοσιονομικής και οικονομικής κατάστασης της χώρας. Περαιτέρω, το ανίσχυρο ή μη των μισθολογικών ρυθμίσεων του ν. 4093/2012, κατ' εφαρμογή των οποίων χώρησε η επίδικη αναπροσαρμογή της σύνταξης του εκκαλούντος συνταξιούχου πρώην Αναπληρωτή Καθηγητή Α.Ε.Ι., κατ' επέκταση δε η νομιμότητα της προσβαλλόμενης συνταξιοδοτικής πράξης, δεν μπορεί να κριθεί με βάση ρυθμίσεις άλλων νόμων (3865/2010, 3986/2011,

4002/2011, 4024/2011, 4051/2012), καθόσον οι ως άνω περικοπές, πέραν του ότι αφορούν όλους τους συνταξιούχους του δημόσιου τομέα (αλλά και τους συνταξιούχους όλων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης – βλ. άρθρο 38 ν. 3863/2010), ουδόλως σχετίζονται με τον κανονισμό ή την αναπροσαρμογή των συντάξεων, αλλά επιβάλλονται, προς θεραπεία άλλων σκοπών, κατά την καταβολή των συντάξεων, στο στάδιο δηλαδή εκτέλεσης των συνταξιοδοτικών πράξεων, και δεν αφορούν, συνακόλουθα, στην υπό κρίση διαφορά που αφορά τη νομιμότητα ή μη της πράξης αναπροσαρμογής της σύνταξης του εκκαλούντος σε σχέση με τις συγκεκριμένες και μόνο μισθολογικές ρυθμίσεις της περιπτώσεως 17 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Συνεπώς, κατά τη μειοψηφούσα αυτή άποψη, οι ως άνω ρυθμίσεις δεν αντίκεινται στα άρθρα 4 παρ. 5 και 25 παρ. 4 του Συντάγματος και θα έπρεπε, ως εκ τούτου, να εξετασθεί περαιτέρω η βασιμότητα των λοιπών προβαλλόμενων λόγων έφεσης.

Περαιτέρω, ο Αντιπρόεδρος Ιωάννης Σαρμάς, που μειοψήφησε, διατύπωσε την εξής ειδικότερη γνώμη: Το Δικαστήριο με τις προηγούμενες σκέψεις του εξέτασε την υπόθεση υπό το πρίσμα των συνταγματικών ρυθμίσεων που διέπουν το σύνολο των απασχολουμένων στο Κράτος υπαλλήλων και λειτουργών. Εν όψει αυτών, παρατηρητέο καταρχάς ότι η θέσπιση νέων μειωμένων μισθολογίων για τους δημοσίους υπαλλήλους και λειτουργούς αποτέλεσε τμήμα ενός ευρύτερου προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων με δέσμη μέτρων που αφορούν το σύνολο του πληθυσμού της

χώρας, και των οποίων η συνδυασμένη εφαρμογή ήταν, κατά την ουσιαστική εκτίμηση του Νομοθέτη, αναγκαία για την άμεση αντιμετώπιση της οξείας δημοσιονομικής κρίσης, την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών και τη βελτίωση της μελλοντικής δημοσιονομικής και οικονομικής κατάστασης της χώρας. Η εν λόγω ουσιαστική εκτίμηση του Νομοθέτη, που στηρίζεται σε στάθμιση σωρείας παραγόντων και που αποτελεί, στο πλαίσιο του δημοκρατικού πολιτεύματος, εκδήλωση κυβερνητικής ευθύνης έναντι του λαού, ελέγχεται οριακά μόνον από τη δικαστική λειτουργία, σεβόμενη την συνταγματική αρχή της διακρίσεως των εξουσιών. Ο οριακός αυτός έλεγχος περιορίζεται στο αν τα υπό τον έλεγχο μέτρα έχουν ληφθεί για την επίτευξη θεμιτού σκοπού, αν εμφανίζουν μια εύλογη σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό και, τέλος, αν με αυτά επιβάλλεται, σε μια κατηγορία απασχολουμένων έναντι των λοιπών κατηγοριών, θυσία καταδήλως δυσανάλογη. Δοθέντος δε ότι στον έλεγχο συνταγματικότητας σε περιπτώσεις ως η ανωτέρω ισχύει αναγκάως για τον δικαστή, που δεν αναμειγνύεται αυτεπαγγέλτως στην άσκηση κυβερνητικής πολιτικής, το τεκμήριο της συνταγματικότητας του ελεγχόμενου νομοθετήματος, το βάρος αποδείξεως του αντιθέτου πέφτει σε όποιον επικαλείται την αντισυνταγματικότητα, ήτοι εν προκειμένω στον εκκαλούντα. Όμως, η αναπτυχθείσα στη δίκη επιχειρηματολογία από τον εκκαλούντα, εξεταζομένη εντός του πλαισίου οριακού δικαστικού ελέγχου, δεν αρκεί, κατά την μειοψηφήσασα γνώμη, να ανατρέψει το ως άνω τεκμήριο. Η γνώμη όμως αυτή δεν κράτησε.

11. Με τη διάταξη του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974 και έχει, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, υπερνομοθετική ισχύ, θεσπίζεται, καταρχήν, γενικός κανόνας, σύμφωνα με τον οποίο κατοχυρώνεται ο σεβασμός της περιουσίας του προσώπου, το οποίο μπορεί να την στερηθεί μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας, τηρουμένων βεβαίως των αρχών της ισότητας (άρθρο 4 παρ. 5 του Σ.) και της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Σ.) στην κατανομή των δημοσίων βαρών (Ε.Σ. Ολομ. 1517/2011, 2028/2004, 1952/2004, κ.ά.). Στην έννοια της περιουσίας περιλαμβάνονται όχι μόνον τα εμπράγματα δικαιώματα, αλλά και όλα τα δικαιώματα “περιουσιακής φύσεως” και τα κεκτημένα “οικονομικά συμφέροντα”. Καλύπτονται έτσι και απαιτήσεις που απορρέουν από έννομες σχέσεις δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, είτε αναγνωρισμένες με δικαστική ή διαιτητική απόφαση, είτε απλώς γεννημένες κατά το εθνικό δίκαιο, εφόσον υπάρχει νόμιμη προσδοκία ότι μπορούν σε περίπτωση άρνησης να ικανοποιηθούν δικαστικά. Τέτοιες είναι και οι απαιτήσεις για σύνταξη και για κοινωνικοασφαλιστικές εν γένει παροχές. Από την ίδια διάταξη συνάγεται, περαιτέρω, ότι η διατήρηση στο διηνεκές του συστήματος αναπροσαρμογής απονεμηθεισών ήδη συντάξεων δεν αποτελεί δικαίωμα που εμπίπτει στην έννοια της προστατευόμενης από τη διάταξη αυτή περιουσίας και συνεπώς η για το μέλλον μεταβολή του συστήματος αυτού δεν παραβιάζει την εν λόγω διάταξη. Αντίθετα, όμως, η αναγνωρισμένη από το υφιστάμενο δίκαιο αξίωση του ήδη συνταξιούχου για αναπροσαρμογή της σύνταξής του με βάση επελθούσα γενική αύξηση των μισθών των εν ενεργεία συναδέλφων του, η οποία έχει γεννηθεί ήδη

από του χρόνου εκείνου και επομένως αποτελεί από τη γέννησή της στοιχείο της περιουσίας του δυναμένη να επιδιωχθεί δικαστικά, δεν επιτρέπεται να καταργηθεί ή αποσβεστεί ή περιοριστεί με αναδρομική ουσιαστική νομοθετική ρύθμιση, αν δεν συντρέχουν πράγματι λόγοι επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος, οι οποίοι να δικαιολογούν την κατάργηση ή τον περιορισμό της, τηρουμένης πάντοτε μιας δίκαιης ισορροπίας μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος και των επιταγών της προάσπισης του περιουσιακού δικαιώματος. Διαφορετικά, δεν συμβιβάζονται προς την προεκτεθείσα υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη, αφού τείνουν σε αδικαιολόγητη αποστέρηση προστατευόμενου από αυτήν περιουσιακού αγαθού (Ε.Σ. Ολομ. 4327/2014, 1517/2011, 2028/2004, 1952/2004, κ.ά.).

12. Υπό τα δεδομένα αυτά, τα οποία για την ταυτότητα του νομικού λόγου, ισχύουν και σε περίπτωση μείωσης της σύνταξης, οι διατάξεις της περίπτωσης 17 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του ν. 4093/2012, με τις οποίες η αναπροσαρμογή (μείωση) των συντάξεων των συνταξιούχων πρώην μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. ανατρέχει αναδρομικά από 1.8.2012 σε χρόνο δηλ. προγενέστερο της δημοσίευσής του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (12.11.2012), λόγω μείωσης των αποδοχών των ενεργεία μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. από 1.8.2012, αντίκεινται και στις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. είναι, συνεπώς, ανίσχυρες, καθόσον πρόκειται για στέρηση γεννημένου περιουσιακής φύσεως δικαιώματος (σύνταξης συγκεκριμένου ποσού, που έχει ήδη καταβληθεί), χωρίς να προκύπτει ότι η αναδρομική αυτή μείωση υπαγορεύθηκε από επιτακτικούς λόγους

δημόσιας ωφέλειας, ενώ δεν τεκμηριώνεται, ούτε η αναγκαιότητα και προσφορότητα της εν λόγω αναδρομικότητας για την επίτευξη του επιδιωκόμενου με τη συνολική ρύθμιση του ν. 4093/2012 σκοπού δημοσίου συμφέροντος, κατόπιν τήρησης των αρχών της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών (άρθρο 4 παρ. 1 και 5 του Συντ.) και της αναλογικότητας, ενόψει και του γεγονότος ότι όμοια ρύθμιση δεν θεσπίστηκε και για τους λοιπούς εν γένει συνταξιούχους του Δημοσίου (Ε.Σ. Ολομ. Πρακτ. 2^{ης} Ειδ. Συν./27.2.2013, σελ. 36-38, Αποφ. 4327/2014).

13. Κατ' ακολουθίαν αυτών που προηγουμένως κρίθηκαν, οι διατάξεις της περίπτωσης 17 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με τις οποίες κατ' εφαρμογή του άρθρου 9 του π.δ. 169/2007 μειώθηκαν οι συντάξεις των συνταξιούχων πρώην μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. λόγω μείωσης των αποδοχών των εν ενεργεία μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. και μάλιστα αναδρομικά από 1.8.2012, αντίκεινται προς τις συνταγματικές διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 5 και 25 παρ. 4 καθώς και την υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου. Μετά δε την επίλυση του νομικού ζητήματος πρέπει η ένδικη έφεση να παραπεμφθεί στο αρμόδιο ΙΙ Τμήμα για να εξεταστεί περαιτέρω.

Διά ταύτα

Επιλύει κατά τα ανωτέρω το νομικό ζήτημα.

Αποφαίνεται ότι οι διατάξεις της περίπτ. 17 της υποπαραγράφου Γ.1. της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, με τις οποίες κατ' εφαρμογή του άρθρου 9 του π.δ. 169/2007 μειώθηκαν οι συντάξεις των

συνταξιούχων μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. λόγω μείωσης των αποδοχών των εν ενεργεία μελών Δ.Ε.Π. των Α.Ε.Ι. και μάλιστα αναδρομικά από 1.8.2012, αντίκεινται προς τις συνταγματικές διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 5 και 25 παρ. 4 καθώς και την υπερνομοθετικής ισχύος διάταξη του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου. Και

Παραπέμπει την ένδικη έφεση στο αρμόδιο ΙΙ Τμήμα.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 26 Νοεμβρίου 2014 και στις 10 Ιουνίου 2015.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΓΓΕΛΑΡΑΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΑΣΗΜΙΝΑ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στις 29 Ιουνίου 2016.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ